

beeldvorming ten aanzien van werklozen

Lieve Vanderleyden

In een samenleving waar de klemtoon ligt op arbeid en werken is het relevant te weten hoe de gemiddelde Vlaming tegen niet-werkenden aankijkt. Hoe varieert dit beeld naar enkele persoonlijke kenmerken en indrukken ?

Via een regressie-analyse wordt gepoogd het netto-effect te bepalen van zes onafhankelijke variabelen op de beeldvorming van de gemiddelde burger ten aanzien van werklozen. Het cijfermateriaal komt uit een in 1980 verricht onderzoek naar de houding en de inzichten van de bevolking tegenover een aantal maatschappijproblemen.

INLEIDING

Volgens De Jong-Gierveld (1969, 26) gaat het bij beeldvorming om een opvatting over een persoon of personen, die leeft bij het individu. Zahn (1971, 22) spreekt over een min of meer stabiele constellatie van voorstellingen en houdingen ten aanzien van een persoon (personen) of zaken. Dit beeld kan strikt persoonlijk zijn ; het kan ook door meer personen worden gedeeld. In dit laatste geval spreekt men van groepsbeeld of stereotypie. Beelden krijgen vorm onder de invloed van de informatie die ons bereikt over andere personen of over een of andere categorie van mensen waaraan bepaalde specifieke kenmerken worden toegeschreven, in samenhang met de psychische en sociale context van de waarnemer. Informatie kan ons op directe wijze bereiken (rechtstreeks, via de eigen zintuigen) of op indirecte wijze (via een intermediair, b.v. krant, radio, T.V., geruchten vanuit de onmiddellijke sociale omgeving). Precies bij de indirecte waarneming wordt gemakkelijk gebruik gemaakt van stereotypering.

In de – overigens schaarse – literatuur over beeldvorming ten opzichte van werklozen vindt men meestal een negatieve stereotypering (Ledrut, 1966 ; Sinfield, 1968 ; Merens – Riedstra en Stroink, 1972 ; De Goede en Maassen, 1979). Dit negatieve beeld wordt gezien als een gevolg van het bestaande arbeidsethos. Volgens De Clercq (1980, 131) kan vanuit filosofisch standpunt gelijk welke menselijke activiteit die een inspanning vraagt en op een resultaat is gericht, arbeid worden genoemd. In realiteit gelden alleen die activiteiten als arbeid die een erkende plaats krijgen binnen het arbeidsbestel en dusdanig worden gehonoreerd. De identiteit van iemand wordt in belangrijke mate op grond van die erkenning bepaald. Men wordt lager of hoger gewaardeerd uit hoofde van zijn plaats in het arbeidsbestel. De arbeid bepaalt iemands sociale positie en vervult zo een integrerende functie in de maatschappij.

Het niet-voldoen aan de norm die stelt “je behoort te werken, te voorzien in eigen onderhoud en een bijdrage te leveren aan de samenleving” staat gelijk met overtreding van de norm, of met afwijkend gedrag. Iemand die niet in het geïnstitutionaliseerd arbeidscircuit is ingeschakeld wordt dan vlug gedoodverfd als profiteur van de sociale voorzieningen, als parasiet, als mislukkeling. Het dagelijks verplicht aanschuiven aan

het stempelokaal versterkt dit imago, aldus Késenne (1981, 369) : het gaat immers meer en meer lijken op een publieke berechtiging. De werkloze wordt daarenboven van alle officiële zijden belet zich zinnig en nuttig op te stellen. Alle vrij gekozen betaalde of onbetaalde arbeid, maar verricht buiten het geïnstitutionaliseerde circuit, wordt over één kam geschoren met zwartwerk.

HET MATERIAAL

De empirische gegevens komen uit een in 1980 doorgevoerd attitude-onderzoek. Het toetste de houding van de publieke opinie ten opzichte van een aantal maatschappelijk relevante vraagstukken. Benevens werkloosheid kwamen de volgende onderwerpen aan bod : gastarbeiders, de tewerkstelling van de vrouw, echtscheiding, geboortendaling-kinderloosheid-adoptie en gezinspolitieke maatregelen. De resultaten werden verzameld in de monografie "Feiten en meningen over actuele problemen" (Dooghe, et al., 1981).

Ofschoon in totaal 1765 personen van 21 à 65 jaar, allen woonachtig in het Vlaamse landsgedeelte, thuis werden geïnterviewd, gaat het in de hierna volgende analyse om maar 1281 proefpersonen. Dit is het gevolg van de eliminatie van een aantal categorieën waaronder de non-respondenten.

OPERATIONALISERING VAN DE VARIABLEN

Als afhankelijke variabele geldt de beeldvorming ten aanzien van werklozen, geoperationaliseerd aan de hand van vijf uitspraken en twee enkelvoudige vragen. Ten aanzien van de vijf uitspraken kon de ondervraagde zich in dezer voege uitspreken : volledig akkoord, akkoord, onbeslist, niet akkoord of volledig niet akkoord. Op de vraag of er onder de werklozen veel, weinig of geen profiteurs, respectievelijk zwartwerkers zijn, werden de antwoordcategorieën "weinig – geen" samengevoegd zodat een dichotomie ontstaat, met name "veel/weinig of geen".

Als onafhankelijke variabelen werden in aanmerking genomen : het geslacht, de leeftijd, het genoten onderwijs, de aard van het beroep, de betrokkenheid bij de werkloosheid, en de opinie omtrent het voorkomen van misbruiken inzake werkloosheidsuitkering. Misbruiken die een sanctie of uitsluiting tot gevolg kunnen hebben zijn o.m. : steungeld genieten terwijl men werkt ; het weigeren van een bepaalde job ; het zich onbeschikbaar verklaren voor de arbeidsmarkt ; werkloosheid ingevolge eigen schuld ; onjuiste, laattijdige of ontbrekende verklaringen, onrechtmatige afstempeling van de controlekaart, enz. In de loop van 1979 werden door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening 37.086 misbruiken vastgesteld op een totaal van 178.291 onderzoeken. Dit is een bestraffing van 20,8 % t.o.v. alle gedane onderzoeken.

De verdeling van de respondenten over bovengenoemde karakteristieken vindt men terug in tabel 2.

Tabel 1

Frequentieverdeling van de afhankelijke variabelen die bij de regressie-analyse werden betrokken (in %, N = 1281)

Uitspraken	Volledig akkoord	Akkoord	Onbeslist	Niet akkoord	Volledig niet akkoord
Werklozen willen niet werken	14	25	15	37	9
Werkloze vrouwen voelen zich goed zonder werk	31	43	10	14	2
Werklozen hoeven zich niet te schamen	27	49	9	12	3
Werklozen leven op kosten van de gemeenschap	21	36	13	24	6
Werklozen die willen werken, vinden altijd werk	32	35	8	21	4
Vragen			Veel	Weinig of geen	
Profiteurs onder de werklozen			64	36	
Zwartwerkers onder de werklozen			59	41	

Tabel 2

Frequentieverdeling van de onafhankelijke variabelen die bij de regressie-analyse werden betrokken (N = 1281)

Variabelen	Frequentieverdeling
Geslacht	mannen : 51 % / vrouwen : 49 %
Leeftijd	– 35 jaar : 32 % / 35 à 49 jaar : 38 % / 50 jaar en + : 30 %
Genoten onderwijs	lager : 39 % / lager middelbaar : 26 % / hoger middelbaar : 19 % / hoger : 16 %
Aard van het beroep	loon- en weddetrekkend : 82 % / zelfstandig : 18 %
Betrokkenheid bij de werkloosheid	nu werkloos of vroeger werkloos geweest : 36 % / nooit werkloos geweest : 64 %
Opinie omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering	veel : 65 % / weinig of geen : 35 %

BIVARIATE RESULTATEN

De variabelen het genoten onderwijs, de aard van het beroep, de betrokkenheid bij de werkloosheid en de opinie omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering werden bij de regressie-analyse betrokken wegens hun belangrijke discriminerende functie, bivariaat gezien. In tabel 3 worden de resultaten weergegeven van de zgn. zero-order-analyse. Het gaat hierbij om een matrix van Pearson's productmoment correlatiecoëfficiënten waarbij alle variabelen onderling worden gecorreleerd, zonder bijkomende controles.

De samenhang tussen het onderwijsniveau en de beeldvorming ten aanzien van werklozen is meestal veelbetekend. Alleen het oordeel over het voorkomen van zwartwerkers, verschilt niet in belangrijke mate naar onderwijsniveau. De overwegend meer positieve beeldvorming ten aanzien van werklozen bij hogergeschoolden zou te maken kunnen hebben met een grotere belangstelling en met het meer openstaan voor de achtergronden van de problemen en voor de maatschappelijke structuren die eraan ten grondslag liggen. Hierbij wordt impliciet uitgegaan van een verband tussen het opleidingsniveau en de aard van de belangstellingssfeer. Volgens Schramm (geciteerd door Kooyman, 1977) dient men een onderscheid te maken tussen enerzijds een belangstellingspatroon dat is afgestemd op het direct belonend nieuwsaanbod – hiertoe behoort wat men noemt het "human interest" – nieuws, bestaande uit berichten over misdaden, huwelijken, branden, enz. – en anderzijds een patroon dat is afgestemd op het later belonend nieuwsaanbod. Het wordt gekenmerkt door een zekere mate van abstractie en kan betrekking hebben op sociaal-ekonomische, politieke of wetenschappelijke zaken. Welnu, blijkens onderzoek zouden de hogere sociale klassen meer openstaan voor achtergrond – informatie. Daartoe wordt ook het inzicht in de oorzaken van het werkloosheidsprobleem gerekend.

De beeldvorming ten aanzien van werklozen verschilt ook uit hoofde van het beroep. Zelfstandigen reageren frequenter positief op ongunstige uitspraken ten aanzien van werklozen. Dit heeft allicht iets te maken met het bestaande systeem van werkloosheidsuitkeringen dat niet voorziet in een loonvervangende uitkering voor werkloze zelfstandigen.

Ongeacht de gehanteerde beeldvariabele blijkt dat personen die werkloos zijn of het vroeger waren, een gunstiger beeld hebben van werklozen dan respondenten die nooit met werkloosheid werden geconfronteerd. De Goede en Maassen (1980, 248) veronderstellen dat werklozen meer inzicht hebben in de oorzaken van de werkloosheid. Dit *inzicht kan leiden tot meer begrip voor de persoonlijke omstandigheden van niet-werkenden*. Het lijkt aannemelijk, aldus de auteurs, dat mensen die zelf werkloos zijn of de werkloosheid van nabij meemaken over het algemeen minder negatieve opinies hebben over niet-werkenden dan degenen die het verschijnsel alleen van op afstand kennen. Het minder ongunstig beeld ten aanzien van niet-werkenden bij werklozen zelf kan m.i. te maken hebben met een groepsreflex : men kijkt zo voor delig mogelijk tegen de situatie van de eigen groep.

hangt samen met de beeldvorming ten aanzien van werklozen. Inderdaad, er worden hoge correlaties bereikt tussen het oordeel over misbruiken inzake werkloosheidsuitkering en het beeld dat men heeft van werklozen. Degenen die menen dat er binnen het bestaande systeem vele misbruiken bestaan, hebben een opvallend negatiever beeld van niet-werkenden dan degenen die antwoorden dat er weinig of geen misbruiken voorkomen. In hun onderzoek "De publieke opinie over niet-werken" komen De Goede en Maassen (1979) tot een gelijkaardige bevinding. Zij constateren zelfs een verschil in beeldvorming tussen degenen die menen dat er tamelijk veel en degenen die oordelen dat er zeer veel misbruik wordt gemaakt ; laatstgenoemden hebben het ongunstigst beeld.

Naar het geslacht en de leeftijd zijn de verschillen in beeldvorming minder geprononceerd hoewel, vooral naar de leeftijd, enige differentiatie werd verwacht. Doordat werkloosheid en het risico ervan vooral groot is bij jonge arbeidskrachten ging men er vanuit dat die groep een minder negatief beeld zou hebben over werklozen. Uit de correlatiematrix blijkt dat met twee items, nl. "Werklozen willen niet werken" en "Werkloze vrouwen voelen zich goed zonder werk" frequenter wordt ingestemd naarmate een hogere leeftijdscategorie wordt aangesproken. Het beeld over werklozen op basis van de overige variabelen is indifferent naar de leeftijd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de groep van jonge arbeidskrachten in deze bijdrage geen jongeren beneden 21 jaar bevat. De leeftijd van de in de steekproef opgenomen personen varieerde tussen 21 en 65 jaar. Onze resultaten dienen geïnterpreteerd te worden in het licht van die bedenking.

Naar het geslacht noteert men bivariate verschillen in beeldvorming ten aanzien van vijf van de zeven beeldvariabelen. Die verschillen gaan alle in dezelfde richting en indiceren een negatiever beeld over werklozen bij vrouwen. Op de uitspraak die stelt dat vrouwen zich goed voelen zonder werk, wordt, verwonderlijk, niet anders gereageerd door vrouwen dan door mannen. Terwijl bij een gemiddelde populatie tussen 21 en 65 jaar, vrouwen meer dan mannen zich negatief uitlaten over werklozen, blijkt onder werklozen zelf een negatiever zelfbeeld te bestaan bij de man (Van Loon, et. al., 1982).

Aan de hand van een lijst van tien woordenparen, behorend tot de psycho-sociale sfeer, werd het zelfvertrouwen en het zelfrespect van werklozen achterhaald. Het relatieve aantal mannen met een negatief zelfbeeld blijkt voor haast alle woordenparen ongeveer tweemaal zo hoog te liggen als bij vrouwen. Ter verklaring kan de financiële deprivatie worden ingeroepen. Wanneer de man van 'n gezin werkloos wordt, heeft dit doorgaans ingrijpender gevolgen dan wanneer zijn vrouw zonder werk valt. De man verliest zijn traditionele rol van kostwinner. Dit kan zijn zelfbeeld schade toebrengen.

Uit de bivariate analyse kwam ook het belang van de variabele politieke voorkeur naar voor. Als hypothese gold dat personen met linkse sympathieën een minder negatief beeld hebben over niet-werkenden dan degenen die zich meer verwant voelen met rechtse partijen. Aanhangers van centrumpartijen zouden een tussenpositie innemen. Er blijkt een verschillende beeldvorming te bestaan overeenkomstig de gestelde hypothese.

Doordat bij het toetsen van de hypothese maar drie politieke partijen werden betrok-

Tabel 3
Correlatiematrix (N = 1281)

Variabelen	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13
X1	1.00												
X2	.03*	1.00											
X3	-.03*	-.31	1.00										
X4	.04*	.09	-.04*	1.00									
X5	.07**	.14	.11	.23	1.00								
X6	-.13	.03*	.01*	-.05**	-.18	1.00							
X7	-.04*	-.10	.17	-.11	-.09	.25	1.00						
X8	.01*	-.19	.22	-.09	-.10	.47	.47	1.00					
X9	.09	-.02*	-.05**	.09	.10	-.20	-.23	-.11	1.00				
X10	-.12	-.03*	.08**	-.14	-.14	.23	.46	.34	-.23	1.00			
X11	-.07**	-.02*	.12	-.08	-.11	.22	.47	.38	-.21	.40	1.00		
X12	-.15	.03*	.07**	-.08**	-.14	.55	.40	.33	-.24	.34	.32	1.00	
X13	-.09	.03*	-.04*	-.02*	-.16	.50	.21	.17	-.14	.18	.23	.40	1.00

* niet significant

** p < .05 ; alle andere waarden zijn significant op het .001 niveau.

X1 : Geslacht

X2 : Leef tijd

X3 : Genoten onderwijs

X4 : Aard van het beroep

X5 : Betrokkenheid bij de werkloosheid

X6 : Opinie omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering

X7 : Werklozen willen niet werken

X8 : Werkloze vrouwen voelen zich goed zonder werk

X9 : Werkloze vrouwen hoeven zich niet te schamen

X10 : Werklozen leven op kosten van de gemeenschap

X11 : Werklozen die willen werken vinden altijd werk

X12 : Profiteurs onder de werklozen

X13 : Zwartwerkers onder de werklozen

ken (SP als links, CVP als centrum en PVV als rechts) en het handhaven van de vooropgestelde verwachting bij het uitvoeren van de regressie-analyse aanleiding gaf tot een grote steekproefuitval (1), werd uiteindelijk afgezien van de variabele politieke voorkeur.

RESULTATEN VAN DE MULTIPLE REGRESSIE-ANALYSE

Ook na multivariate analyse is het oordeel van de bevolking omtrent misbruiken inzake de werkloosheidsuitkering de belangrijkste beïnvloedende factor ten aanzien van de beeldvorming over werklozen.

Voor twee beeldvariabelen schommelt het netto-effect rond .50 (beta-waarde) (2).

Het al of niet betrokken-zijn bij de werkloosheid wordt ten aanzien van de beeldvorming over werklozen afgezwakt via de multiple regressie-analyse, vermoedelijk ingevolge de relatie tussen de variabelen "betrokkenheid bij de werkloosheid" en "oordeel omtrent misbruiken" ($r = -.18$). Personen die nauw betrokken zijn (geweest) bij werkloosheid menen, in één op twee gevallen, dat er veel misbruiken zijn. Onder degenen die nooit van nabij met werkloosheid werden geconfronteerd, stijgt die verhouding tot meer dan 70 %.

Tabel 4

De betekenis van enkele onafhankelijke variabelen betreffende de beeldvorming ten opzichte van werklozen (beta-waarde ; N = 1281)

Variabelen	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13
X1 Geslacht	.01*	.06	.06	-.08	-.03*	-.07	-.03*
X2 Leeftijd	-.05**	-.13	-.06	.02*	.03*	.06	.02*
X3 Genoten onderwijs	.15	.18	-.07	.08	.14	.09	-.03*
X4 Aard van het beroep	-.08	-.05	.06	-.10	-.05**	-.04**	.02*
X5 Betrokkenheid bij de werkloosheid	-.04*	-.06	.07	-.09	-.08	-.06	-.08
X6 Opinie omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering	.24	.20	-.17	.20	.20	.53	.48
Multiple R	.32	.34	.24	.30	.28	.56	.51
Multiple R ²	.10	.12	.06	.09	.08	.31	.26

* niet significant ;

** .05 > p > .001 ; alle andere waarden zijn significant op het .001-niveau.

X7 : Werklozen willen niet werken

X8 : Werkloze vrouwen voelen zich goed zonder werk

X9 : Werklozen hoeven zich niet te schamen

X10 : Werklozen leven op kosten van de gemeenschap

X11 : Werklozen die willen werken, vinden altijd werk

X12 : Profiteurs onder de werklozen

X13 : Zwartwerkers onder de werklozen

Na uitzuivering van het effect van de andere variabelen wordt de relatie tussen het genoten onderwijs en het beeld dat iemand heeft over werklozen sterker of zwakker, naargelang de gehanteerde beeldvariabele.

De leeftijd als verklarende factor voor iemands beeldvorming over niet-werkenden bleek bivaariaat heel miniem, maar wint aan belang na verdere analyse. De betekenis van het geslacht en van de aard van het beroep zwakt af.

Algemeen kan men zeggen dat de zes onafhankelijke variabelen samen, al naargelang de beschouwde beeldvariabele, 6 à 31 % verklaren van de variantie van de beeldvorming over werklozen. Het spreekt dat nog andere belangrijke factoren meespelen bij de vorming van het beeld over niet-werkenden.

Om een klaardere kijk te hebben op de onderlinge samenhang tussen de variabelen en op de eventuele indirecte effecten werd een padmodel opgebouwd ten aanzien van één beeldvariabele (veel/weinig of geen profiteurs onder de werklozen). Als exogene variabelen werden beschouwd : het geslacht, de leeftijd, het genoten onderwijs en de aard van het beroep. De betrokkenheid bij de werkloosheid en de opinie omtrent misbruiken binnen het systeem gelden als endogene variabelen. Met uitzondering van de leeftijd en het genoten onderwijs zijn alle in het model betrokken variabelen dichotoom van aard.

In het in figuur 1 afgebeeld padmodel werden alleen die pijlen getrokken waarvan de padcoëfficiënt volgens de F-waarde significant is op het .001-niveau.

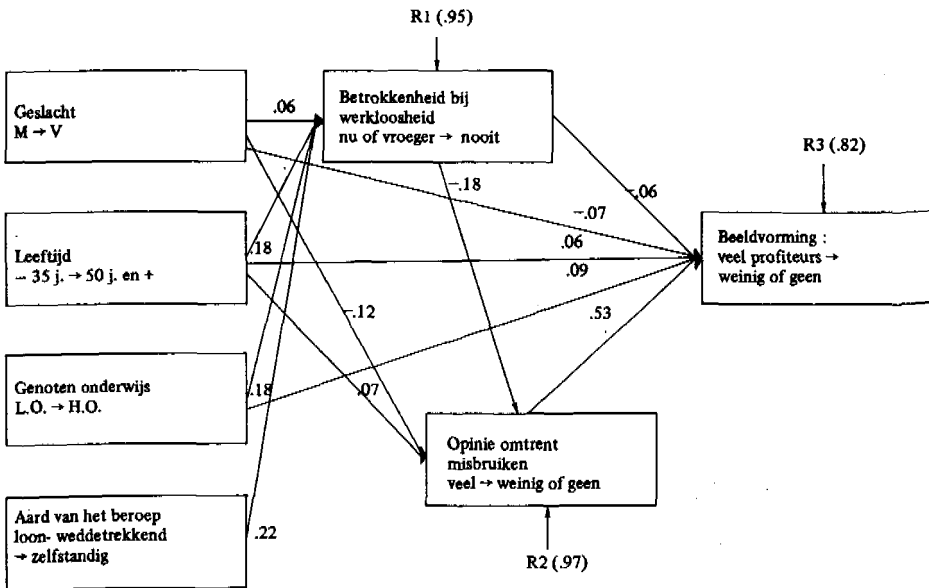

Fig. 1 – Gekwantificeerd padmodel betreffende de beeldvorming ten aanzien van werklozen (padcoëfficiënten)

De hier gevonden positieve associatie, zowel bivariaat als na padanalyse, tussen het geslacht en de betrokkenheid bij de werkloosheid, is op het eerste gezicht verrassend. Vrouwen zijn in de realiteit meer voor werkloosheid vatbaar dan mannen, terwijl uit onze analyse het omgekeerde blijkt. Dit kan te maken hebben met het feit dat betrokkenheid bij de werkloosheid in dit onderzoek zo werd omschreven dat het nu of vroeger werkloos-zijn (geweest) niet alleen betrekking heeft op de respondent maar, voor de gehuwden, desgevallend ook op de partner. Inzake de betrokkenheid bij de werkloosheid worden naast de invloed van het geslacht, ook de andere bivariante waarnemingen bevestigd. Samen verklaren het geslacht, de leeftijd, het genoten onderwijs en de aard van het beroep 10 % van de variantie inzake de betrokkenheid bij werkloosheid.

Ten aanzien van het oordeel over misbruiken binnen het systeem van de werkloosheidsuitkering is het feit al dan niet nauw betrokken te zijn (geweest) de voornaamste predictor ($p = -.18$). Dit werd al door de correlatiecoëfficiënt van Pearson aangetoond. Daarna komt het effect van het geslacht : vrouwen zeggen vaker dan mannen dat er veel misbruiken zijn. Na de padanalyse gaat er ook een veelzeggend effect uit van de leeftijd terwijl bivariaat er geen samenhang werd onderkend. Jongeren beneden 35 jaar zijn meer dan ouderen (50 jaar en +) overtuigd van een groot aantal misbruiken. Het directe effect van de aard van het beroep op het oordeel over misbruiken is vrijwel nihil ; de invloed is indirect, hoofdzakelijk via de betrokkenheid bij de werkloosheid ($.22 \times -.18 = -.04$).

Bij deze analyse bedraagt het percentage verklaarde variantie amper 5 %.

Tabel 5
Overzicht van de parameters bij de padanalyse inzake beeldvorming ten aanzien van werklozen

Variabelen	Betrokkenheid bij de werkloosheid			Opinie omtrent misbruiken			Beeldvorming t.a.v. werklozen (profiteurs onder de werklozen)		
	r	p	i.e.	r	p	i.e.	r	p	i.e.
Geslacht	.07	.06	.01	-.13	-.12	-.01	-.15	-.07	-.08
Leeftijd	.14	.18	-.04	.03	.07	-.04	.03	.06	-.03
Genoten onderwijs	.11	.18	-.07	.01	.05	-.04	.07	.09	-.02
Aard van het beroep	.23	.22	.01	-.05	-.01	-.04	-.08	-.04	-.04
Betrokkenheid bij de werkloosheid				-.18	-.18	.00	-.14	-.06	-.08
Opinie omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering							.55	.53	.02
Multiple R	.31			.22			.56		

r = productmoment correlatiecoëfficiënt

P = padcoëfficiënt (beta-waarde)

i.e. = totaal indirect effect

De uiteindelijke afhankelijke variabele in het model "beeldvorming ten aanzien van werklozen" wordt hoofdzakelijk positief geprediceerd door de opinie omtrent misbruiken binnen het bestaand systeem. Wie veel misbruiken meent te zien, denkt ongunstiger over werklozen. Het kleine indirecte effect bij die relatie wijst erop dat het verband vrijwel niet wordt gedetermineerd door andere factoren.

Daarnaast is een ongunstiger beeldvorming kenmerkend voor personen met een lager studiepeil. Het effect van het genoten onderwijs is evenwel veel kleiner dan dit van eerstgenoemde variabele. Er resten nog relatief belangrijke indirecte effecten te vermelden. Zowel de relatie "geslacht-beeldvorming t.a.v. werklozen" als het verband "betrokkenheid bij werkloosheid-beeldvorming" wordt vertekend door de tussenkomst van de variabele "opinie omtrent het voorkomen van misbruiken inzake werkloosheidsuitkering". Vrouwen zijn meer dan mannen de mening toegedaan dat er veel misbruiken voorkomen. Wie is overtuigd van een hoge frequentie misbruiken, schildert werklozen vaker af als profiteurs ($-1.2 \times .53 = -.06$). Anderzijds is de betrokkenheid bij de werkloosheid belangrijk voor de beeldvorming, maar ten dele indirect via de opinie die men heeft omtrent misbruiken ($-1.8 \times .53 = -.09$). Alle onafhankelijke variabelen samen beschrijven 31 % van de variantie inzake het beeld "veel-weinig of geen profiteurs".

SAMENVATTING

Met het oog op een onderzoek naar het directe effect van een aantal variabelen op de beeldvorming ten aanzien van werklozen werd een multiple regressie-analyse doorgevoerd op de resultaten van een in 1980 gehouden onderzoek waarbij, benevens houdingen en inzichten omtrent het fenomeen van de werkloosheid, ook andere maatschappelijke problemen aan de orde kwamen. Het attitude onderzoek vond plaats via een representatief staal van 1765 in het Vlaamse land wonende personen tussen 21 en 65 jaar.

Hoofdzakelijk ingevolge de eliminatie van de non-responsgroep heeft de regressie-analyse betrekking op maar 1281 proefpersonen.

Het blijkt dat de opinie die men heeft omtrent misbruiken inzake werkloosheidsuitkering determinerend is voor de beeldvorming. Wie veel misbruiken meent te zien, denkt ongunstiger over werklozen dan degene die oordeelt dat er weinig of geen misbruiken voorkomen. Ook het genoten onderwijs en de betrokkenheid bij de werkloosheid spelen een rol bij de beeldvorming. Personen met een hogere opleiding hebben een minder ongunstig beeld, allicht doordat ze meer openstaan en belangstelling hebben voor de achtergronden van de problemen. De invloed van de leeftijd, het geslacht en de aard van het beroep is geringer.

Een padmodel opgebouwd ten aanzien van één beeldvariabele toont dat er niet onbelangrijke indirecte effecten zijn. Zo verloopt de relatie tussen beeldvorming over werklozen en geslacht enerzijds, betrokkenheid bij de werkloosheid anderzijds, in belangrijke mate indirect via het oordeel omtrent misbruiken. De hier beschouwde zes variabelen spelen voor 31 % een rol bij de verklaring van het beeld dat men heeft over werklozen (veel/weinig of geen profiteurs).

ABSTRACT

In order to find out what the direct effect is of a number of variables on the public opinion about the unemployed, a multiple regression analysis was applied on the results obtained through a study carried out in 1980 and in which not only the attitudes and views with regard to the phenomenon of unemployment were investigated, but also other social problems. In this study attitudes were examined on a representative sample of 1765 persons aged 21 to 65 years and living in the Flemish

part of the country. Mainly because of the elimination of the non-response group the regression analysis only pertains to 1281 persons.

It appears that the opinion people have on the abuses that occur in the unemployment benefit system is determinant for the image formation. Those claiming to see a lot of abuses have a lower opinion on the unemployed than those who believe that there are few or none. Other influencing factors are the education and the involvement in unemployment. Persons with a higher education have a less defavourable image, possibly because they have a more open mind and are interested in the background situations concerning those problems. The influence of age, sex and nature of occupation is little.

A path model constructed for one image variable shows that there are quite some not unimportant indirect effects. The relationship between image formation about the unemployed and sex on the one hand, and involvement in unemployment on the other hand, passes to an important extent indirectly via the opinion on abuses. The six variables involved intervene for 31 % in the explanation of the image one has about the unemployed (many/few profiteers).

NOTEN

1. Het opnemen in de regressie-analyse van de variabele politieke voorkeur samen met de andere genoemde onafhankelijke variabelen reduceerde de oorspronkelijke steekproefomvang (N = 1765) tot bijna een derde (N = 630).
2. De opwerping dat er ten dele overlapping is tussen de afhankelijke variabelen "veel, weinig of geen profiteurs, respectievelijk zwartwerkers onder de werklozen" en de onafhankelijke variabele "opinie omtrent misbruiken inzake de werkloosheidsuitkering" ingevolge waarvan een dergelijk netto-effect wordt bekomen, is misschien niet ten onrechte. Het kan nochtans niet worden ontkend dat ook ten opzichte van de vijf uitspraken over werklozen de variabele "opinie omtrent misbruiken" het belangrijkste effect uitmaakt.

BIBLIOGRAFIE

- DE CLERCQ, B.J., Werkloosheid en het recht op arbeid, in : *CEPESS-Bladen*, 1980, nr. 2-3, 125-143.
- DOOGHE, G. ; L. VANDERLEYDEN ; L. VANDEN BOER ; F. VAN LOON, Feiten en meningen over actuele problemen, *Studies en Documenten nr. 15*, De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1981, 239 blz.
- GOEDE, M.P.M., de en G.H. MAASSEN, *De publieke opinie over niet werken. Analyse van een onderzoek naar de beeldvorming over werklozen en arbeidsongeschikten*, Lisse, Swets en Zeitlinger, 1979.
- GOEDE, M.P.M., de en G.H. MAASSEN, Meningen over werklozen en arbeidsongeschikten, in *Mens en maatschappij*, jrg. 55, 1980, nr. 3, 245-279.
- JONG-GIERVELD, J. de, *De ongehuwden, een sociologisch onderzoek naar de levensomstandigheden en levensinstelling van ongehuwde mannen en vrouwen*, Alphen aan de Rijn, Samson, 1969.
- KESENNE, S., Herwaardering van de arbeid : bedenkingen bij een tewerkstellingspolitiek, in : *Economisch en Sociaal Tijdschrift*, jrg. 35, 1981, nr. 3, 367-378.
- KOOYMAN, A., *De marges van een links televisie-beleid*, Muiderberg, Coutinho, 1977.
- LEDROUT, R., *Sociologie du chômage*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1966.
- MERENS-RIEDSTRA, H.S., en P.L. STROINK, Werkloosheid of arbeid als sociaal probleem, in : *Mens en Onderneming*, jrg. 26, 1972, 279-283.
- SINFIELD, A., *The longterm-unemployed - a comparative survey*, Parijs, O.E.C.D., 1968.
- VAN LOON, F. ; K. PAUWELS ; H. VAN HUMSKERKE, *Werkloosheid en gezin*, 1982 (in voorbereiding).
- ZAHN, E., *Meningsvorming en maatschappelijke orde*, Amsterdam, De Bussy, 1971.

(advertentie)

Het leven is prachtig... De ASLK kan het u verzekeren.

't Leven is een feest als u er in volle ge-
moedsrust van kunt profiteren. Als u uw
gezin geborgen weet en uw comfort voor
de latere leeftijd verzekerd is.

Een levensverzekering bij de ASLK geeft
u dat veilige gevoel, voor weinig geld. Een
goede levensverzekering
hoeft echt niet duur te zijn,
dat wordt u bij de ASLK met
cijfers bewezen. U kunt er
kiezen uit een brede waaier

van mogelijkheden, tegen een verrassend
lage prijs.

In uw buurt woont een ASLK-agent.
Praat eens met hem over een levens-
verzekering die het best past bij uw
situatie.

U zult het zien: een levens-
verzekering bij de ASLK is
een uitstekende belegging.
En ze geeft een veilig gevoel
voor uzelf en voor uw gezin.

ASLK

Levensverzekeringen voor een lage prijs

